

УДК: 65. 011.44:631.5:635.21 (1-14):(262.485)

ЕФЕКТИВНІСТЬ ВИРОЩУВАННЯ КАРТОПЛІ ЗА РІЗНИХ ТЕХНОЛОГІЙ В УМОВАХ ПІВДЕННО-ЗАХІДНОГО ЛІСОСТЕПУ УКРАЇНИ

Строяновський В.С., проректор з навчально-науково-виробничих питань

Рихлівський І.П., доктор сільськогосподарських наук

Подільський державний аграрно-технічний університет

Проведено аналіз продуктивності насаджень, виробничих затрат, собівартості товарного продукту, прибутковості та рентабельності виробництва картоплі за двома технологіями – класичною гребеневою та інноваційною поверхневою (солом'яною).

Вступ. Технологія економічно-доцільного виробництва картоплі передбачає отримання конкурентоздатного товарного продукту, що гарантує належний прибуток, структурними елементами якого є виробничі затрати і вартість валового продукту.

Світове виробництво картоплі (320 млн т) забезпечують біля 150 країн. В Європі лідером визнається Росія, яка концентрує 11,7% світового і 28,6% європейського врожаю (Україна 6,1 і 14,9%; Білорусь – 2,6 і 6,3% відповідно) [1]. Найбільшими виробниками картоплі в Азії є Китай (73,5 млн т) та Індія (25,0 млн т) [2].

У цілому світові тенденції на ринку картоплі позитивні настільки, що Генеральна Асамблея ООН оголосила 2008 р. роком картоплі. Однак саме цей рік в Україні виявився вкрай невдалим для виробництва цієї культури [3].

Неврожайним в Україні був і 2010 р. – загальний індекс споживчої ціни на картоплю зріс на 46,4%. Стрімке зростання цін спонукало владу до відповідних регуляторних заходів, зокрема, адміністративних обмежень цін, поширення експортного квотування, здійснення імпорتنих інтервенцій тощо. Ці заходи дестимулювали

виробництво та знизили інвестиційну привабливість аграрної галузі [4, 5].

У 2011 р. в Україні було отримано біля 25 млн. т картоплі за врожайності 15,2 т/га і собівартості 1 т 1,5–2,0 тис. грн. Проте в основних регіонах виробництва трейдери закуповували продукцію за оптовими цінами, що становили 1,2–1,4 тис грн/т. Таким чином, високий врожай обернувся для виробника збитками [6].

У 2012 р. було зібрано картоплі 22,4 млн т, а в 2013 р. – біля 20 млн т. Це був найнижчий врожай за останні 23 роки [7].

Стан виробництва картоплі з 1990 р. по 2013р. зображено на рис. 1.

У нашому дослідженні зосереджено увагу на таких питаннях, як продуктивність насаджень, виробничі затрати, собівартість товарного продукту, прибутковість та рентабельність виробництва картоплі в умовах Південно-західного лісостепу України.

Методика досліджень. 1. Схема економічного аналізу: складання технологічних карт; калькуляційних затрат та їх структури; аналітичних таблиць. 2. Вихідні матеріали, вказівки тощо: експериментальні дані врожайності картоплі за дослідних технологій; тарифікаційні збірники; бюлетені та прайс-листки

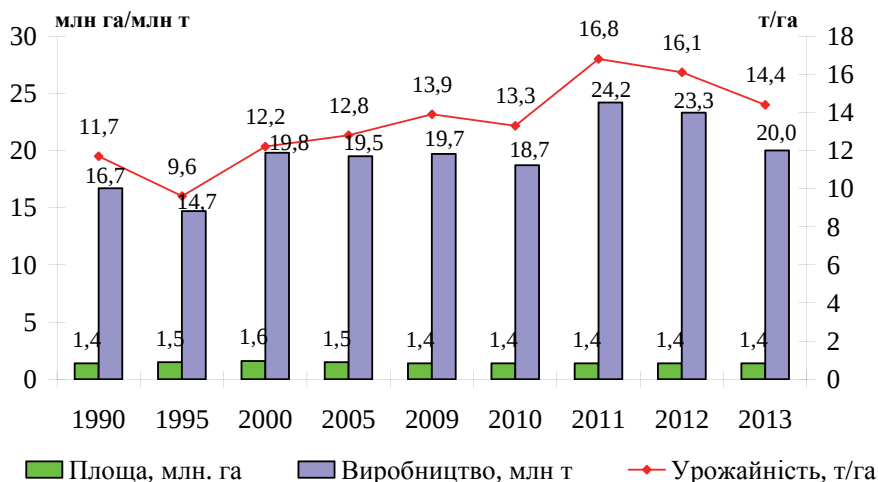

Рис. 1 Динаміка виробництва картоплі в Україні

комерційної інформації. 3. Визначення та аналіз основних складових економіки виробництва: обсяг виробництва у натуральному, грошовому виразі; виробничих затрат; прибутка, собівартості, одиниці продукту, рентабельності. 4. Економічні висновки і пропозиції. Економічну ефективність визначали за цінами, наявними на час проведення дослідів: державно-порівняльними (версія А) – 67,6 грн/т, ринковими (Б) – 3830 грн/т, трейдерськими (В) – 800 грн/т.

Висока варіабельність ціни на картоплю обумовила введення спеціально для економічних аналізів порівняльної ціни на картоплю – 67,6 грн/ц (наказ Держкомстату України №13, від 23.01.2007 р.).

Економічний аналіз було проведено за схемою: 1) складання технологічних карт; 2) калькуляційних розрахунків; 3) заключної таблиці економічної ефективності вирощування картоплі за двома технологіями – класичною гребеневою (контроль) та інноваційною поверхневою (солом'яною).

Результати досліджень. Технологічні карти контрольного і дослідного варіантів, зроблені за ціновою версією «А», наведено у табл. 1 у вигляді калькуляцій виробничих затрат.

Згідно калькуляційних розрахунків сума прямих виробничих затрат становила на контролі 8765 грн/га, а у дослідному варіанті – 7661 грн. Зменшення у дослідному варіанті витрат на 1104 грн пов'язане зі зменшенням обсягів ґрунтообробних робіт, спрощенням догляду за посівами, суттєво спрощеною технологією посівних і збиральних робіт. Так, під час садіння у дослідному варіанті бульби вкриваються солом'яною замість загортання у ґрунт, а при збиранні – солом'яну прибирається з поля, а бульби залишаються на поверхні і їх непотрібно підкопувати та вибирати з ґрунту. На протязі вегетації за поверхневого садіння також не передбачається підгортання рослин та спускування міжрядь. Отже, заощадження на ПММ склало 584,91 грн (32,5%), на амортизаційних відрахуваннях – 313,6 грн (20,7%) і ремонтах – 100 грн (19,3%) (див. табл. 1).

Економічну ефективність технологій вирощування картоплі визначали за ціновими версіями «А» – 967,61 грн/ц), «Б» – (383 грн/ц) і «В» – (80 грн/ц) (табл. 2).

За ціною 67,61 грн/ц врожай картоплі на контролі (St) оцінено у 12508 грн, у дослідному варіанті (SV) – 15280. Різницю в 2772 грн. (22,8%) віднесено на

Таблиця 1. Калькуляція виробничих витрат при вирощуванні картоплі за гребеневого (St) і поверхневого (SV) садіння (2009-2011 рр.)

Стаття витрат	St (контр.)		SV (досл.)	
	грн на 1 га	структура, %	грн на 1 га	структура, %
1. Заробітна плата з нарахуваннями	378,56	4,32	425,12	5,55
2. Насіння (бульби)	1205,94	13,76	1205,94	15,74
3. Добрива	995,31	11,36	995,31	12,99
4. Пестициди	483,83	5,52	371,12	4,84
5. ПММ	1799,06	20,52	1214,15	15,85
6. Амортизація	1518,09	17,32	1204,49	15,72
7. Ремонт	518,89	5,92	418,89	5,47
8. Транспорт	457,53	5,22	518,64	6,77
9. Плата за оренду земельних паїв	492,59	5,62	492,59	6,43
10. Страхові платежі	300,64	3,43	300,64	3,92
11. Загальновиробничі витрати	205,98	2,35	205,98	2,69
12. Інші матеріальні	408,45	4,66	308,45	4,03

Таблиця 2. Економічна ефективність вирощування картоплі за гребеневого (St) і поверхневого (SV) садіння (2009-2011 рр.)

Спосіб садіння	Врожай з 1 га		Виробничі затрати на 1 га, грн	Прибуток з 1 га, грн	Собвар-тість 1 ц, грн.	Рента-бельність, %
	т	грн.				
А. За загальною державною порівняльною ціною - 67,61 грн/ц						
St	18,5	12508	8765	3743	47,38	42,7
SV	22,6	15280	7661	7619	33,90	99,5
±	+4,1	+2772	-1104	+3876	-13,48	+56,8
Б. За ринково-комерційною ціною м. Кам'янець-Подільського – 383 грн/ц						
St	18,5	70855	8765	62090	47,38	708
SV	22,6	86558	7661	78897	33,90	1030
±	+4,1	+15703	-1104	+16807	-13,48	+322
В. За ціною трейдерських пропозицій на Волині – 80 грн/ц						
St	18,5	14800	8765	6035	47,38	68,9
SV	22,6	18080	7661	10419	33,90	136,0
±	+4,1	+3280	-1104	+4384	-13,48	67,1

користь SV, як і вищу грошову оцінку врожаю, що забезпечився нижчими на 1104 грн (12,6%) виробничими затратами. Сума цих позитивів склала прибуток у 3876 грн/га – на 71,6% від зростання врожайності на 4,1 т/га і на 28,4% від заощадження технологічних коштів.

Таким чином, рентабельність вирощування картоплі у SV становила 99,5% (на 56,8% вище за St).

Ще кращі економічні показники спостерігались при вартості картоплі 3830 грн/т (версія Б). За такої ціни прибуток у варіанті SV становив 168070 грн/т; з

якого 15703 грн або 93,4% отримано саме через високу торгівельну ціну.

Ціна 800 грн/т, за якою трейдери скуповували бульби, була найнижчою в Україні і все ж забезпечувала високий рівень рентабельності – від 68,9% (St) до 136% (SV).

Висновки

1. У південно-західній частині України картопля є рентабельною культурою. Вирощування за типовою (гребеневою) технологією і врожайність бульб

18,5 т/га забезпечує рентабельність від 42,7% до 708%.

2. Поверхневий спосіб садіння картоплі забезпечує збільшення врожайності на 0,4 ц/га, завдяки чому рівень рентабельності підвищується і в сумі з заощадженням технологічних витрат становить 99,5% за мінімальної ціни.

Література

1. Дубовик В.І. Виробництво картоплі у світі // Вісник СНАУ. – 2010. – Вип. 4(19). – С. 108–112.
2. Картопля – цінна харчова культура [Електронний ресурс]. – Режим доступу: UA tekstreferat.com/referat – 17201-2-hmb.
3. Демченко. Ринок картоплі в Україні // Пропозиція. – 2014. – 7 серпня.
4. Бондаренко О.С. Модель формування цілісної системи кредитної кооперації. /О.С.Бондаренко // Управління проектами та розвиток виробництва: Зб. наук. пр. – Луганськ: Вид-во СНУ ім. В.Даля, 2012. – № 2 (42). – С. 108–113.
5. Шувар І. Перспективи другого хліба // Агробізнес сьогодні. – 2011. -№ 10 (209). - травень.
6. Маслак О. Ціна картопляного достатку // Агробізнес сьогодні. – 2011. – №19 (218). - жовтень.
7. Маслак О. Картопляні жнива. Підсумки та прогнози // Агробізнес сьогодні. – 2013. – № 17 (264). – вересень.

АННОТАЦІЯ

Строяновський В.С., Рыхливський І.П. Ефективність вирощування картофеля при різних технологіях в умовах Юго-західної Лесостепі України // Биоресурсы и природопользование. – 2014. – 6, №5–6. – С. 68–71.

Проаналізовані показателі продуктивності насаджень, виробничих затрат, себестоимости товарного продукту, доходності і рентабельності виробства картофеля по двом технологіям: класической гребневой і інноваційной (соломенно́й), т.е. поверхностной.

SUMMARY

V. Stroyanovsky, I. Ryhlyivsky. Efficiency of potato growing in different technologies under the conditions of south Western Forest Steppe of Ukraine // Biological Resources and Nature Managment. – 2014. – 6, №5–6. – P. 68–71.

Indexes of productivity of plantations, production costs and the prime cost of commercial products, the yield and potato profitability with using two methods (technologies): classical, crest and innovative (straw), i.e. the surface technology are analyzed.